

Asia: VN/35729/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaalihuoltolain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

Ammatillinen järjestö tai edunvalvoja

Lausunnonantajan lausunto

1 Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

-

2 Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

-

Perustelut tiiviisti esityksen tavoitteista?

-

3 Lausuntopalaute luvusta 1, onko erityistä tukea tarvitsevaa asiakasta koskeva pykäläesitys 5 a § kannatettava?

-

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

-

4 Lausuntopalaute luvusta 2, onko erillinen hyvinvoinnin edistämistä koskeva 10 a § kannatettava?

-

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

-

5 Lausuntopalaute luvusta 3 - sosiaalityö ja sosiaaliohjaus: Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Ei

Perustelut tiiviisti?

Sosiaalityötä ja sosiaaliohjausta koskeva kokonaisuus ei ole selkeä. Toimintaterapeuttien näkökulmasta ehdotuksessa jää epäselväksi, mihin palveluun asiakkaalla konkreettisesti olisi oikeus ellei asiaa ole mainittu erityislainsäädännössä. Tämä on keskeinen puute, koska terveydenhuollossa työskennellessään toimintaterapeutti työskentelee erilaisten palveluiden rajapinnoilla ja toimintaterapiaprosessin aikana voi tulla ilmi asiakkaan tarve sosiaalihuollon palveluille, joista nyt kirjatun perusteella ei muodostu selkeää käsitystä kokonaisuudesta. Tämä puolestaan heikentää sitä, miten asiakasta on mahdollista ohjata eteenpäin sekä palveluvalikoiman kokonaisuuden hahmottamista kaikinensa.. Huomioiden asiakasryhmät, jotka ovat sosiaalihuollon palveluiden piirissä, pelkästään erilainen ohjaus ja neuvonta ei todennäköisesti ole riittävä palvelumuoto läheskään aina. Katsomme, että tämä muutos todennäköisesti lisää epäselvyyttä asiakkaan palvelukokonaisuudessa, joka tulee mahdollisesti näkymään asiakkaiden kohdalla mm. heikentyneenä toimintakykynä. Pidämme puutteena myös sitä, että hallintopäätöksistä luovuttaisiin ainakin joiltain osin, koska hallintopäätökset ovat vahvistaneet asiakkaan oikeusturvaa.

6 Lausuntopalaute luvusta 3 - lapsiperhepalvelu: Onko ehdotus uudesta lapsiperhepalvelusta ja siihen sisältyvästä taloudellisesta tuesta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Ei

Perustelut tiiviisti?

Esitykseen sisältyvä kasvatusta- ja perheneuvontatoiminnan poistaminen hyvinvointialueiden lakisääteisistä palveluista ei ole millään muotoa kannatettava. Lakisääteisyys poistaminen ei tuo lakiehdotuksen perusteluissa mainittua joustoa palveluiden järjestämiseen vaan tulee taloudellisessa tilanteessa johtamaan todennäköisesti siihen, että palvelua ei tosiasiallisesti ole saatavilla sekä palvelun saatavuus tulee vaihtelemaan eri puolella Suomea. Toimintaterapeuttien näkökulmasta kasvatusta- ja perheneuvontaa on keskeinen osa lapsiperhepalveluita, jonne toimintaterapeutit ovat voineet asiakkaita ohjata sekä kuten luonnoksessakin mainitaan, työskentelevät osana yhteistyöverkostoa. Keskeisenä huomiona nostamme esille sen, että kun lapsiperheiden palvelukokonaisuutta kavennetaan lakisääteisyys purkamisen kautta, tämä tulee todennäköisesti lisäämään kysyntää muissa terveydenhuollon palveluissa.

7 Lausuntopalaute luvusta 3 - Onko ehdotus uudesta työikäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen palvelusta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Ei

Perustelut tiiviisti?

Sinänsä työikäisten toimintakykyyn liittyvien palveluiden kehittäminen on kannatettavaa. Kuitenkin esityksessä työikäisten toimintakyvyn ja osallisuuden palvelukokonaisuus kuvautuu osin epäselvästi.

kokonaisuutena, jonka uudistamisen tavoitteet kytkeytyvät taloudellisiin säästöihin, ei palveluiden aitoon kehittämiseen. Tämä on merkittävä lähtökohtainen puute uudistamisen kokonaisuudessa. Palveluiden kytkös sen määrärahasidonnaisuuteen herättää suurta huolta. Määrärahasidonnaisuus tulee todennäköisesti johtamaan siihen, että palvelua ei ole saatavissa ympäri vuoden vaan määrärahat loppuvat ennakoitua aiemmin. Tämä puolestaan ei tue työllistymisen sekä toiminta- ja työkyvyn tavoitetta. Lisäksi tämän hetkessä taloudellisessa tilanteessa muutos todennäköisesti lisää valtakunnallisesti kansalaisten epätasa-arvoa, koska sääntelyn velvoittavuus hyvinvointialueita kohtaan poistuu ja tällöin myös sen järjestämisestä tiukassa taloudellisessa tilanteessa voidaan tinkiä. Kuntouttavan työtoiminnan lopettaminen ja sen korvautuminen tällä palvelulla vaikuttaa johtavan siihen, kuten esitysluonnoksessakin todetaan, että palveluista jää pois niitä henkilöitä, jotka siitä hyötyisivät. Tämä ei ole linjassa yhteiskunnallisen osallisuuden lisäämisen kanssa ja palvelujärjestelmän muuttamisen lähtökohtien tulisi olla sellaiset, jossa ihmiset eivät tipahda järjestelmästä muutosten seurauksena pois. Huomioitavaa on, että esimerkiksi kuntouttavan työtoiminnan sekä sosiaalisen kuntoutuksen lakkauttamisella on todennäköisiä vaikutuksia terveydenhuollon puolelle toimintaterapian asiakkaisiin, koska todennäköisesti jatkossa ohjausmahdollisuudet asiakkaan tarvitsemaan jatkopalveluun vaihtelevat hyvin paljon hyvinvointialueesta riippuen.

8 Muu lausuntopalaute lukuun 3?

-

9 Lausuntopalaute sosiaalihuollon toteuttamisen alkuvaiheessa: neuvonta ja ohjaus, vireilletulo ja sosiaalihuollon asiakkuus, yhteyden saaminen sosiaalihuoltoon ja tuen tarpeen arviointi (luvut 2 ja 4) Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

-

Perustelut tiiviisti?

-

10 Lausuntopalaute luvusta 4 – asiakassuunnitelma ja omatyöntekijä? Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

-

Perustelut tiiviisti?

-

11 Lausuntopalaute luvusta 4 - erityistä tukea tarvitsevan lapsen sosiaalityöntekijän asiakasmitoitus. Onko ehdotus selkeä ja toteutettavissa oleva?

-

Perustelut tiiviisti?

-

12 Muu lausuntopalaute lukuun 4?

-

13 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalityöntekijän erityiset tehtävät. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

-

Perustelut tiiviisti?

-

14 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalihuollosta vastaava viranhaltija. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

-

Perustelut tiiviisti?

-

15 Lausuntopalaute sosiaalihuollon asiakastietojen kirjaamisesta. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

-

Perustelut tiiviisti?

-

16 Lausuntopalaute asiakasmaksuihin ehdotetuista muutoksista?

Emme kannata asiakasmaksujen korotusta missään palveluissa. Maksukorotukset kohdistuvat heikoimmassa asemassa olevaan ihmisryhmään. Tällä hallituskaudella tehdyt korotukset erilaisiin maksuihin terveydenhuollon puolella ovat olleet merkittäviä ja vaikuttavat siihen, että ihmiset eivät pysty käyttämään niitä palveluja, joita tarvitsevat. Nämä nyt ehdotetut maksukorotukset kohdistuvat todennäköisesti suurelta osin samaan asiakasryhmään, jolloin kerrannaisvaikutukset ovat merkittäviä kansalaisten toimeentuloon ja elämään.

17 Lausuntopalaute muista säädösmuutosehdotuksista?

-

18 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten taloudellisista vaikutuksista?

-

Perustelut tiiviisti?

-

19 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten muista vaikutuksista ja yhteisvaikutuksista?

Ei

Perustelut tiiviisti?

Esitysluonnos työikäisten toimintakyvyn ja osallisuuden palveluiden osalta sekä lapsiperhepalveluiden osalta ei ole riittävällä tasolla tarkastellut muutosten kokonaisvaikutusta koko sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmään eikä ottanut huomioon sitä, miten ehdotetut muutokset esimerkiksi lisäävät terveydenhuollon palveluiden käyttöä. Esitysluonnos ei myöskään huomioi riittävällä tavalla sitä, miten esityksen asiat vaikuttavat haavoittuvien asiakasryhmien (esim. mielenterveys- ja päihdekuntoutujien) tilanteeseen.

Wikman Kirsi
Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry